

Mottagare
Regionstyrelsen

Klimatneutrala Gotland som del av Viable cities

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen beslutar att ställa sig bakom utkast för Klimatkontrakt 2025/2026.

Sammanfattning

Region Gotland antogs i december 2024 som en av 48 kommuner inom det nationella innovationsprogrammet Viable Cities, vars mål är att möjliggöra klimatneutrala städer med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Genom samverkan mellan kommuner, myndigheter, akademi, näringsliv och civilsamhälle ska klimatomställningen accelereras.

Deltagandet utgör ett steg i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*, särskilt inom områdena klimat, miljö och energi. Inom ramen för programmet har *Klimatneutrala Gotland* etablerats som en regional samverkansplattform.

Ett centralt verktyg i sammanhanget Viable Cities är *Klimatkontraktet*, som konkretiserar Region Gotlands åtaganden och samlar insatser från sex statliga myndigheter och Viable Cities. Kontraktet är inte juridiskt bindande men har strategisk betydelse och revideras årligen.

Klimatkontraktet 2025/2026 omfattar tre av Viable Cities obligatoriska åtaganden: *styrning och ledning*, *klimatberäkningar* samt *klimatinvesteringar*. Region Gotland prioriterar även frivilliga åtaganden, särskilt *medborgarengagemang* och *klimatkommunikation* som viktiga strategiska verktyg i klimatomställningen. Ett fokusområde för Klimatneutrala Gotland är hållbar mobilitet, med målet att minska utsläppen från vägtrafiken med 70 procent till 2027. Preliminära data visar dock en ökning under 2024, vilket understryker behovet av insatser.

Den 5 november 2025 är sista dagen för att skicka in utkastet av Klimatkontrakt 2025/2026 till Viable Cities. Under november kommer Region Gotland att få återkoppling från Viable Cities där eventuella korrigeringar kan komma att göras. Undertecknande av färdigställt Klimatkontrakt sker vid *European Viable Cities Day* den 5 december i Stockholm av regionstyrelsens ordförande, programchef för Viable Cities och representanter från samverkande myndigheter.

Ärendebeskrivning

Region Gotland antogs i december 2024 som en av 48 kommuner i innovationsprogrammet Viable Cities med missionen om *Klimatneutrala städer – med ett gott liv för alla inom planetens gränser*. Viable Cities finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas och samordnas av Kungliga Tekniska högskolan (KTH). Programmet syftar till att påskynda klimatomställningen genom samverkan mellan kommuner, myndigheter (Formas, Vinnova, Energimyndigheten, Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket), näringsliv, akademi och civilsamhälle. Deltagande kommuner i Viable Cities arbetar således tillsammans med, och får stöttning av, flera nationella myndigheter för att gå före i klimatomställningen. Inom ramen för det pågående programmet har Klimatneutrala Gotland etablerats som en lokal samverkansplattform för att påskynda klimatomställningen på Gotland.

Region Gotland har valt att ingå i partnerskapet kring Viable Cities innovationsprogram därför att satsningen är ett konkret steg mot att förverkliga visionen i den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*. Partnerskapet stärker Gotlands roll som förebild inom energi- och klimatomställning, och möjliggör samverkan mellan offentlig sektor, akademi, näringsliv och civilsamhälle för att skapa hållbara och klimatneutrala livsmiljöer – i linje med den regionala utvecklingsstrategins prioriterade områden för klimat, miljö och energi.

Ett centralt verktyg inom Viable Cities är *Klimatkontraktet* som konkretiserar respektive kommuns åtaganden kopplat till klimatomställning med syfte att tydliggöra strategiska insatser och prioriteringar. Utöver kommunernas åtaganden omfattar klimatkontraktet även insatser från sex statliga myndigheter samt Viable Cities, som genom finansiering, kunskapsstöd, regelutveckling och samordning ska stödja kommunernas klimatomställning. Klimatkontraktet utgör således ett gemensamt dokument för samtliga deltagande parter inom Viable Cities. Region Gotlands specifika åtaganden och prioriteringar redovisas i kapitel 5, vilket utgör den regionala delen av kontraktet och speglar Gotlands lokala förutsättningar och strategiska inriktning inom klimatomställningen.

Klimatkontraktet är ett strategiskt dokument som ägs av Region Gotland, men fungerar som ett övergripande ramverk för att samla och synliggöra lokala insatser, mobilisera resurser samt stärka dialogen mellan olika samhällsnivåer. Det kan även utgöra grund för att utveckla lokala klimatkontrakt mellan Region Gotland och regionala utvecklingsaktörer, i syfte att fördjupa samverkan och konkretisera gemensamma åtaganden inom klimatomställningen. Region Gotlands Klimatkontrakt 2025/2026 utgår från den regionala utvecklingsstrategin och genomförandeprogrammet för klimat, miljö och energi. Klimatneutrala Gotland har ett särskilt fokus på att främja utvecklingen av hållbar mobilitet, i syfte att stödja Region Gotlands beslutade mål om att minska utsläppen från vägtrafiken med 70 procent till år 2027. Enligt den årliga uppföljningen av målen i den regionala utvecklingsstrategin

visar data att utsläppen från vägtrafiken har ökat under 2024. Detta utgör ett negativt trendbrott och understryker behovet av handlingskraftiga åtgärder.

Klimatkontraktet innehåller tre obligatoriska åtaganden som samtliga deltagande kommuner inom Viable Cities åtar sig att prioritera, och gemensamt vidareutveckla genom en lärande och utforskande process.

1. Styrning och ledning – *Region Gotland åtar sig att ta nästa steg i att bygga upp och förstärka en styrning och ledning som möjliggör systemförändrande klimatomställning och effektivt resursutnyttjande.*

2. Klimatberäkningar – *Region Gotland åtar sig att fördjupa och samordna arbetet med datainsamling, klimatanalyser och klimatberäkningar för att stärka vår förmåga att styra och följa upp klimatomställningen – och bidra till en gemensam nationell kapacitet.*

3. Klimatinvesteringar – *Region Gotland åtar sig att förstärka arbetet med att finansiera klimatomställningen – genom att rikta om resurser, bygga gemensamma investeringsportföljer och påverka normer för klimatinvesteringar.*

Därtill finns det sju frivilliga åtaganden (med hänvisning till bilaga "Vägledande texter och gemensamma åtagande") att lyfta in i klimatkontraktet för att stärka omställningsarbetet ytterligare, och i samverkan med andra kommuner ta stöd av varandra i arbetet kring valda åtaganden. För att påskynda omställningen mot visionen i Vårt Gotland 2040 och för att stärka Region Gotlands arbete med att nå målen, prioriteras därför åtagande kopplade till **medborgarengagemang och delaktighet** och **klimatkommunikation** som integrerade delar av klimatomställningen för att stödja omställningsarbetet internt såväl externt, som för att bidra till normförändring

Klimatkontraktet revideras årligen för att säkerställa aktualitet och relevans i förhållande till lokala och nationella mål. Det är inte ett juridiskt bindande dokument, men det har en stark politisk och strategisk betydelse, och det bör också bidra till att kommunerna sätter mål i linje med EU:s klim ترامverk och klassificering för hållbara investeringar. Det fungerar som en gemensam viljeyttring och ett verktyg för att mobilisera resurser, skapa samsyn och driva på omställningen i riktning mot klimatneutralitet och ett gott liv för alla.

Den 5 november 2025 är sista dagen för att skicka in utkast av Klimatkontrakt 2025/2026 till Viable Cities. Under november kommer Region Gotland få återkoppling från Viable Cities där eventuella korrigeringar kan komma att göras. Undertecknande av färdigställt Klimatkontrakt sker vid *European Viable Cities Day* den 5 december i Stockholm av regionstyrelsens ordförande, programchef för Viable Cities och representanter från samverkande myndigheter.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att Region Gotlands deltagande i Viable Cities utgör ett strategiskt och välmotiverat steg i arbetet med att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*. Genom att ingå i

partnerskapet stärks regionens kapacitet att driva systemförändrande klimatomställning i samverkan med nationella myndigheter, akademi, näringsliv och civilsamhälle.

De satsningar som konkretiseras i Klimatkontraktet 2025/2026 är i linje med den regionala utvecklingsstrategin och Region Gotlands hållbarhetspolicy. Klimatkontraktet överensstämmer med redan fastställda mål och prioriteringar i genomförandeprogrammet för klimat, miljö och energi. Kontraktet bidrar till att tydliggöra Region Gotlands åtaganden, mobilisera resurser och skapa förutsättningar för ökad samverkan mellan olika samhällsaktörer. Det stärker även regionens möjligheter att delta i nationella och europeiska initiativ för klimatfinansiering och innovation.

Mot denna bakgrund föreslås att Regionstyrelsen ställer sig bakom Klimatkontraktet 2025/2026 och att kontraktet skickas in till Viable Cities för publikation senast den 5 november 2025.

Konsekvensanalys av tvärperspektiv är ej aktuellt i detta ärende.

Beslutsunderlag

Utkast Klimatkontrakt 2025/2026, 2025-10-10
" Introduktion och vägledande texter. Klimatkontrakt 2030".
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-10-10.

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

registrator-mbn@gotland.se
registrator-tn@gotland.se